

АЛХАС ЧХАМАЛИА

АЦСНЫ АЦЕИ УАХЬ

Ажәеинраалақәа

Апдхәынтшәкәтыжырта
Акәа 2014

ББК 84(5Абх) 6-5

Ч 68

Чхамалиа, А. А.

Ч 68 Ацсны атцей уахь. Ажәеинраалақәа.

Апхәынтшәкәтыжырта. Аҕәа, 2014. – 74 д.

Аизга ианылеит апоет қәыпш Алхас Чхамалиа атцыхәтәантәи ашықәсқәа рзы иаңитцаз ажәеинраалақәа.

ББК 84 (5Абх) 6-5

© Чхамалиа, А. А., 2014
© Апхәынтшәкәтыжырта, 2014

АПШЪАТЫЦ

I

Цэгъа ишаноуп ҳа ҳдунеи,
Хыуааи цсыуааи зегъ зхьыцшу.
Апшъатыц ура уазнеи,
Цқъа иубарцаз узеипшу.

Иарбану ара узышьтоу,
Ма цъарантәи уззыцшу?
Иудыруама уа узтоу
Ацстазаара змаџахәу?

Узмыртынчуа иарбан мчу,
Афыстаа уихәхама?
Духаштыма зегъ зымчу,
Угәнаҳа еихәхама?

Бзиабароуп зегъ зку...
Ацәымгра уа итцугама,

Ма уцстазаара зызку
Зынза даеакхама?

II

Атыц ипшьоу уазнеи лассы,
Уи амчра дыр қәнагала!
Нас ашьшьыхәа унатәаны,
Угәы ашә аарты, умкьала.

Ускан еилыкка иунарбоит,
Ушуафьтәыфсоу уара.
Идыр, лыцхалагь еилнаргоит,
Ифашьаз ухафәра.

III

Шәапшьны ицәытыцчоз мрашара,
Цсыуак дадызбалт убра.
Цсыуак дашьтан алашара,
Дықәын адгьыл, дыцшаауа...

АБЗИАБАРА АШЫҒАҚӘА

Атх еикәара шәтит иаха,
Суада аценцьырқәагь лашоуп.
Цшьяаала иґыхеит амзырха,
Сы бымбылла ихґязоуп.

Наґ, анафсґа, ахәәґы,
Апхә лаґәақәа убоит цәашьтас.
Ишәақь амаа нґарс икны,
Цкәынак днеиуеит хататас...

Арахә таґежьюеит ахкаара,
Мацк иґалазшәагьы рқяф.
Арґыс цаґья ихаара
Ләацхья ицәыригоит алаф.

Рбаґк ахтыстаґ ахәда тыхны,
Ғааихак амазам, ґнатуеит.
Аграпараґ бышьґа шьґыхны,
Маза схыланы сцауеит...

Атх еиқәара шәтит иаха,
Суада аценцьырқәагь лашоуп.
Цшьяаала иҕыхеит амзырха,
Сы бымбылла ихкьазоуп.

Ахы еиҕаскит схәышҕаарамца,
Адәныка илеиуеит асырхәы...
Сытҕагылоуп скәаскья абартца.
Ө-шьтак тыхуп асаҕы.

АГӘҤЫХА

Ғыц игәылшәаз ашәтыш беицшуп
са сгәәґы,
Цхаррак снаґоит бхаґы еинаала
саназхәыцуа.
Атцх лашә салган саршәґит уи са
схаґаґы,
Ҷакәша-мыкәша ссируп, фґыхаауп зегь
ирхылтцуа.

Быччацшь иацу хы мрахәагоуп сара
сзы,
Исґахәмарлоит зынґы сыцкәынра
саґысуа...
Цәалашәарак снырт, сарґәамтґеит
ескынґы,
Цәанырроуп сцәа-сжы иґаґежьюа,
сзырдысуа.

Быбла разқәа ирхылтцуа ацхарра самоуп
сыткәаны,
Уамак исмырзоз шыта зынза иаргамоуп.
Истахуп сыгәтыха быстарц еикәшаны,
Ацстазаарагь ус еиха иазгьамоуп.

Таха снагом, уи сазхәыцуеит сара есены,
Илаша-лашоит сгәыгра шәтышны
игәылтцуа.
Атцх лашә ҳалган ҳаршәтит уи ҳа
ҳхатагьы,
Ҳакәша мыкәша ссируп, фәыхаауп зегь
ирхылтцуа.

АҔХӘЫЗБЕИ АШӘТҚӘИ

Ашыжь шараз ашәтқәа дрылан дыцшаауа,
Лнацәкьарақәа иркылцхон амрахәага.
Исҕахәмаруан игәыбзыгуа, еилыцхаауа,
Ла лхаҕсахьа гәыкатцага.

Цшьаала иасуан уаҕа цшакгы,
Ашәтқәа ирылан еилыршәшәо.
Иацәымшәазо цьара хьтакгы,
Ирызхауан иқашәқашәо.

Урт рҕацхьа снеин сангыла,
Мацк ла лышьтахька днеихеит.
Даҕа шәтқәак зымҕа еидкыла,
Лара лышкә инасырхеит.

...Сшьаҕаитхеит уа сахьгылаз,
Зынза идьсзеит са снапқәа.
Цгәеикәатцәоума сымҕа испылаз,
Абас еицәыхьшәашәартә ҕагәқәа!

Амра пхон, шыжышэацшыгы хытцуан,
Адэқәа шэтын илашаза.
Сымфахь сцон, сыгэгы стахэыцуан,
Лара ашэтқәа дрылан дыцшаауа.

АҶАНДАРАА ШӘАХЪ

Ашьха рымтдан аилыпхаара,
Сгәы-сыңсы зегъы зхыпшу, -
Ақыта ссир Аҷандара,
Цъанат тыпуп изеипшу.

Ашьха рѡаш еипш ахъхәә,
Икаѡеит аңсшәа ссиршәа ара.
Инхоит-интѡеит ағарахәә,
Ақыта пшза анхацәә.

Малны ирымоу уи ламысуп,
Рыңсы тырхуеит ауаѡ изы.
Тәамѡахә рымам, усуп-хәысуп
Изѣу, ихъатцшам аказы.

Аҷандара - са сгәадура,
Сгәы-сыңсы зегъы зызцаз,
Аңсуа қыта адура,
Ҷырпшыган исзырбаз.

Сгәы анейкарам сатаауеит,
Сгәәкра схасырштырц лассы.
Шәгәы цыстәазаргъ, сеитәауеит,
Ачандараа сшәызгәыкны.

Ашьха рымтдан аилыцхаара,
Сгәы-сыцсы зегъы зхыцшу,
Ақыта ссир Ачандара,
Цъанат тыцуп изеицшу.

АЧАРАҢ
Алаф

Изжәуан ачараҗ сара афы,
Изжәуан зынза сацрала.
Сәацхъа итәамзи еитцаооы,
Бзыцаа дуқәа рхала.

Руазәк итеитәазон иртәны,
Ирыцхны атәца гәартә.
Мацгыы сымазма ихәатәны,
Аха исазомызт ацсарта.

Ачара чаран нас ишца!
Ана-ара ауаа бҗагон.
Саргыы исытдасын апша,
Иахъахәтамыз цъа сагон.

Зназгыы игәастон са сшашьуаз,
Ашьақар оы сәатца еимнахуан.

Зегъ рбартамзи исзыпшуаз,
Деилагама рхәахуан.

Атцәцагъ нықәсыргылеит схы,
Фыла иртәны икәеи-кәеиуа.
Акәашара цәгъа ихтакны,
Сама ицеит сгәәтеиуа.

Ацъар гылан исзыпшуан,
Цъоукгы еиныркъон рнапы.
Сара сықәпраа скәашауан,
Атцәцагъ ықәгылан са схы.

Бзыцаагъ гылт зназы ишанхан,
Сфынахагъ дыччахуан.
Уи имжәуази ашампан,
Мачк иаргы дышьтнахуан.

Ашәа схәеит, скәашеит, сгъежыит,
Афы шықәгылаз са схы.
Сыблахатцгы уа игъежыит,
Атцәцагъ талазаап хланцы...

Акгы азыхәан са сгәы нымхеит,
Сашыцәа абзыпқәа рыгәтаны.

Аухэансхэанхэацэагь усда инымхеит,
Ахэатэы рыстеит ирхианы...

Изжэит ачараф сара афы,
Изжэит зынза сацрала.
Сфапхьа итэамзи еитцаффы,
Бзыцаа дуқэа рхала.

Афы сашьит сара аены,
Сашьит, зынза еакала.
Сагьиит сара даеа уафны,
Исымам зынза агэала.

Изжэуан ачараф сара афы,
Изжэуан зынза сацрала.
Сфапхьа итэамзи еитцаффы,
Бзыцаа дуқэа рхала.

АУАФЫ

Изфезеи цьоукы?
Иашьтоуп амал.
Адура рѣазкны,
Икәуп адәы.

Иразхәода урт,
Шәаанкыл, шәаапшы!
Иабакоу, иабази,
Ауафытәыфса итәы?

Еизугеит, еизугеит,
Амал рацәаны.
Иалуху удыруама,
Цқя еилкааны?!

Иабакоу абзиабара,
Иабакоу уа угәы?
Итацәкьогь здыруада,
Уажә ура ухы?

Уаанкыл! Уаанкыл!
Уара, Ауафы!
Амалқәа ирмалу
Ауаф иоуп, Ауафы!

САРА

Азэы исеихэеит:
Уиашам уара.
‘Еазэы исеихэеит:
Ухагоуп уара.

Ахцатэи исеихэеит:
Уреицшым ауаа.
Ацшьбатэи игэеицэит,
Сшафызам абаа.

Ахэбатэи исеихэеит:
Уееим уара.
Афбатэи игэеицэит,
Сшыцэгьам зынза.

Ажэлар ахьгылаз,
Еиларкит рыхкэа.
Рымсаф ирцылаз,
Дгэартэит дара.

Аха хэшъарак
Иццакны иҕарымтцеит.
Гэыҕра лашарак
Рыгэҕэа назцеит.

Саргыы издыруеит,
Мратцас сзыпхазом.
Шэаргыы ижэдырааит, -
Сеипш дҕалазом.

АҒЫСТАА

Сдунеи кьакьаҕе сгэы тбаа аартын,
Зегь рзыхэан уи разын.
Бзиабарак ахьыцшын.
Дгыыли-жәәани ирызцауан,
Мра шәәхәәцшыны илашауан.

Уи зегь гәәзтөз зымәә дгылан,
Акыркырхәә дыччауан.
Ашхам ыршәәуа дхалагылан,
Хара хала уи дчауан.

Ғыстаа гәымхан, анцәә ицәымгыз,
Цәгьамзар бзиа змызбауаз.
Шәәхәәбжьык хәә хгәәрц итыҕыр,
Ихадигалон иара ауаз.

Хәхьцалакгы маза дхашьтан,
Иахьагы уи дхәәцрахәәоуп.

Шьта ҳабзиабара, ицасҳаагь,
Итцәахуп, зынза имазоуп.

АГЭЫ

Агэы ахыыкам, иччом алакта,
Агэатцэа еилнамкаар, ицсуп ахата.
Агэы хэычуп, аха итбаазоуп,
Бзиабара дуззак афнутца итагзоуп.

СЫМАЗА

Амаза бзиа избазом,
Ибангы са сзынхазом.
Аха имазамзаргъ калазом.
Афыстаа дгылан дысыпшуп,
Сымѡа, сышьта дахьыпшуп,
Усқәак ыршан исиркырц.

Убри азыхәан имазоуп,
Стәы итатәкьюу шәоуп, изоуп.
Иаргаманы исызхәазом...
Атцх лашә салыхәхәа снейхоит,
Сымѡа сықәлан пхьака сцоит, -
Цәымзак жәлар ирзасыркырц.

Ажәа мыцхәы ауафы дашьуеит.
Ацха мыцхәгы ауафы дакуеит.
Афы мыцхәы ауафы даршуеит.
Абзиабара мыцхәгы агәқәа аршәуеит.

АГӘАЛА

Иумазар уара агәала,
Уи ахәашыагы цшаатәуп,
Сара стәала, уара утәала,
Нас еинраала икатцатәуп.

Мап, ицәыргатәым арака,
Ихабзоу, ихагу зегь ртәы.
Ихазхәозар, нас абрака,
Халацәажәап уатцә хразкы.

Аха ицәырга уара угәала,
Иаартны ажәлар идырха.
Угәатца итоумшыын ухала,
Азәы икаитцозаргь ырмаха.

Агәала иататәым алшара,
Мац-мац иафартә хара хгәы.

Агәала азнагатәым ашара,
Агәала цсыроуп тџагәазы.

АДОУХА

Амза атѳымтаз айѳаа рцѳажѳо,
Арѳаш леиуан иццакны.
Ускан смыцѳа са сыгѳажѳажѳо,
Хѳыццрак саман сыхтцакны.

Ацсабара цѳажѳон пшьаала,
Зкы бжы еилазѳон уамашѳа.
Аха бжы еикѳыршѳаала, ихиаала,
Слымѳа итаѳуан "абызшѳа".

ѳымткѳа бгылан баргы убаскан,
Зегь ахызауан хразкы.
Сгѳы стахѳыцуан, саргы игѳастан,
Иара ацстазаара аццакы.

Маза иѳыхоз ацсабара,
Дацны дѳыхон ѳа уаѳцсык.
Ацстазаарагы иара ахала,
ѳыц иахалон даѳа цсык.

Ашәа рхыџуан ахра дуқәа,
Цшьяала ишьтытцуан ахапа.
Зегь нхон, инхон "адуқәагь",
Рхыхь ихиаалон адоуха.

АИАША

Сашьтан аиаша, сашьтоуп иахьаггы.
Ацэаара снахьыцшын, исцэызт еитаггы.
Сызустада адунеиае?.. Иахтныцаргь
сыцсы,
Сиашан сеилкаамхар алшоит схаҗаггы.

Ижэдыруан бзиа сшышэзыказ сара,
Ижэдыруан шэа шэзыхэан сшапылоз ацсра.
Аха хьаас хэа са сқашэымтцеит,
Ахэызба нсылхэан сшыа шэыблакьеит.

Бзиа шэахьызбоз иашэырхэон шэа шэхы,
Ишон сыбзиабара сámeигза саргы.
Шэара аамта жэгон, ижэгон,
Сынасыцгы сымхны ижэгон...

Геи-шьхеи сныкэахьан акыргы,
Абзиабара сыцын кыргы.
Шэсеигзомызт, ипыжэжэон сгэы,
Сахьышэмыгзарц азы сгэыхэтэы.

Мачк ацагъарагъ шэылан шэара,
Акгы шэхарамызт, иалан уи шэшья.
Атэамбарагъ қашэтдон шэа шэтэала,
Шэалақандаз усгы иахьяла!..

Абас маң-маң аңстазаара цон,
Сыбзиабарагь сгэатца итантэон...
Ишэыстеит уи шэара, интыркэкэаны,
Ишэыстеит уи агэра ганы.

Уажэшьта сыччабжь шэа ишэахазом.
Шэыбзиабараз сылагырыз табазом...
Шэыказ адунеи шэабжан шэаргы,
Хайкэшэар алшоит аңстазаарае зынгы.

ИКАН АУАА...

Икан ауаа, инхон хызыла-цшала,
Азэырфы ирацыргон сахьала, цшрала.
Ражэа разан, ишэан-изан,
Ражэеи руси еицын, еимадан.

Икан ауаа, икан намысла,
Ибеиан доухала, насыцла.
Ауаф изыхэан дыхэшэын ауафы,
Рыцсгы еихтныртцазеи ус шакафы?!

Икан ауаа, иашьтамызт мал дук,
Инхон иафцамкэа, уалда.
Малс иныкэыргоз рацсуара акэын,
Уалс ирыдызгы уи ахьчара акэын.

Икан ауаа, икан агламкэа,
Ажэак рзырхэозма нас дара апсамкэа!
Аибарехэара урт ирымамызт тцасны,
Арехэацхьыз шьтырхуамызт иасны.

Иҗан ауаа, иззымдыруаз ахымызг,
Ирыман иаҗсаҗәҗьан дара ахыыз.
Ауаҗы дырҗиуамыз игәҗасны,
Ғасгы дҗарҗомызт изҗасны.

Иҗан ауаа, зыжәлар рзы иҗаз,
Ажәларгы ирдыруан дара ирзыҗаз.
Урҗ зегь еигәныҗуан, идырны рыгәшәа,
Ишҗассырыз насгы рбызшәа!

Иҗан ауаа, урҗ зегь аҗсыуаан,
Азәк иеиҗш еидгылон, еизуаан.
Ражәа мчы аман, ражәа мҗурамызт,
Ражәа ианықәны азыҗәҗьагы ржәуамызт.

Иҗан ауаа...

АБЖЪАҚАЗА

Зегь аршанхоит аңсуа иңәәә,
Иажәә нага, имч, илша.
Иашәә рыцуп ахра, аҕәәә,
Баа дук иаәсуеит ихыңша.

Ари иахья акәым, ари иаңы акәым,
Зқьышықәсала ишьтых иааигоит.
Абжъақазә илшо лакәым,
Жәлар русқәә еилиргоит.

Ғыңья - изыбжъаз ашьаус,
Рыуа, ртахы еизганы,
Дахәәңшырц урт рус,
Днарыбжъалеит зегь збаны.

Зымәә инарсны уа илабашья,
Ихтырңа нахаирңеит.
Цқьә дазхәыңуа ихәәу артәашья,
Рышқә иажәә наирңеит.

Ажәлар зырҗуан ишьхныцсылан,
Иажәа җырҗозма мамзар!
Рус дазнейуан гәыла-җсыла,
Иахылымҗырҗ ағғал-пал.

"Алаба заахаз" дымхьатҗеит,
Иҗаз шыҗаз зегь ихәон.
"Ишҗазури, нас имғьаҗзар,
Иснү ахәра?" хәа дхәаҗәон.

Абжьаҗаза усҗан җымҗуа,
Дгылан дзыҗшуан:
"җалашьа амам ахәра знымҗуа," –
Игәаныла ак избауан.

- Ухәра ахәшә сара издыруеит,
Исырба арахь иаахтны.
җәала-жьыла са исныруеит,
Узықәшәаз аусқәа ртәы.

Абас ихәан абжьаҗаза,
Днейны ихәра уа днагәзит.
Ашәымҗак ала уи аҗаза,
Ибз нахьишьын даахынхәит.

Рнапқәа еимырхит убри ашытахь,
Абжъақәа рус избеит.
Имѡахиган нас азә иаштәхь,
Цәыцақәакгы рхәеит.

Зегь ирыхәшәу абзоуп, дадраа,
Абз ауп ахәрақәа зыргьо.
Дмыццакыроуп ауаѡ хатәра,
Баѡ злам ибз анирпато.

‘Ееи узымхәозар, умцәажәан,
Уажәа аумтан ацша!
Аханатәггы иқан ажәа,
Ажәа иамоуп ахыцша.

АПСНЫ АТЦЕИ УАХЪ

Адунеи ду ажәлар хрыла,
Зқышықәсала хамоа аауеит.
Анцәа ихайтаз Ацсынтәыла,
Хақәитрала пхьа ицауеит.

Ацшәа кафлааит ҳара хтәыла,
Хбызшәа рфьтцакзааит зегьы,
Тынч анхара, нас гәышпыла,
Жәлар азықәпоит иахьагьы.

Иарбан усзаалак уахьыкоу,
Жәлар рыбзиабара шьтых.
Нас инацца ламыск шыкоу,
Урт рзыхәа укамагь тых!

Унха-уғьаца Ацсны ашашараф,
Адунеи ду убжыы арха.
Еснагь уацыз аиашара,
Иуцыз Ацсуара, Адоуха!

АПСХА

Аңсха Леон изхәыцра

Иахьа акәзам ухьыз ансаҳа,
Апсуа хәынтқарра еиґызкааз - Апсха.
Мцала иқәылар аға ир,
Урт ирбашамызт хир.

Сузхәыцуеит даараза, Апсха,
Абар иахьанзагь, иансызха...
Ишьтых иукын Апсны абирақ,
Кавказ ирылыхәхәон иарак.

Хәынтқарра дуззак чаңаны,
Иукын аратцәкьа, еиқәырханы.
Абартқәа еилыскааит иансызха,
Апсуаа еидызкылаз - Апсха.

Хьзыс иухьиртцеит "Ахәынтқар",
Тәамґахә умазу ес-шар?

Ҳақсуа хылтцшьтрақәа еиқәырха,
Азәыкны еидызкылаз - Ақсха.

Абазгаа, ақсилаа, мсымаа уқәа,
Еицышьтухит рхықша.
Ажәытә еидшгы убзоуп уара, -
Ақсынра зчақаз, Ақсха!

БЫСКӨАТЦ УАХАК

Истан иахак
Цэаныррак. Хаала
Иасуан цшак,
Уа цшьяала, цшьяала.

Хаицын иаха,
Уа ххала, ххала.
Хаицуп уаха,
Уа хкъалеит, хкъала.

...Быскөатц уахак,
Сааныжь са схала.
Изфып цэахэак,
Цэанырра хаала.

АТЦХ АБЛАҚӘА

Ауадағ лашьцан,
Атцх цахьан.
Ауадағ былран.
Ашара харан.

Атцх иагәыларшөын
Фыцьа ибылуаз.
Атцх иагәыларшөын
Илашаз, имазаз...

Атцх уахак
Ицон икашьшы.
Ауада җахан,
Иаркымызт цәашы.

Аҗҗахәа ибылуан
Ауадағ зеггы.
Аҗҗахәа ибылуан
Уа афыцьагь ргәы.

Ус, шарпазы,
Амцабзгы еиқәтәеит.
Ицхашьаз атцхгы,
Алацәа еиқәнацсеит.

Атцх аблақәа
Ирбаз дразеит.
Атцх аблақәа,
Ирбаз рзеит.

АУАФЫТӘЫҘСА ИАХЪА

АуафытәыҘса издыруам шаҕа дымчыдоу,
Анцәа иҕаҕхъа.
Апсабара азакәанқәа машәырла иҕамлеит,
Зегь раҕхъа.

АуафытәыҘса издыруам иамоу ҕакыс,
Аҕстазаара.
Иахылтуеит ашәарта иамоу хықәкыс,
Иҕстазаара.

Уахак итынчым ацэкэырца,
Иажэлоит, иасуеит акэара.
Итынчроуп хуадаф тхагэазы,
Мазак цэырцышт шарпазы.

Ҳақоуп иахъанзагъ барей сарей ҳхала,
Ҳа ҳзыҳәа адунеи зегъ тацәуп, -
Бара цъара бхала, саргъы цъара схала.
Зегъ рыла ҳаипшуп, ҳфыцъагъ ҳзатцәуп.

(Лафны)

Атцла абгъыцкѣа ѣышѣшѣоит,
Еилартѣиуа ацша иагоит.
Иахъак сара бсымбар хѣа сшѣоит,
Иахъа бсымгар, бгѣырѣа сагоит.

АҔСТАЗААРА АХЪАЛАГАО

Игәстеит иацы атқыс ишылашаз
Иахъа ла лхы-лҕы.
Ажәәанаҕ аҔтақәа еижәылон.
Еилытцуан. Еиҕырцуан.
Еилазәон зынғыы.
Агаҕахъ аҕәқәырқәа жәылон,
Еиҕылон абахәгы азгыы.
Урт рыхәапшра лакәын.

Ла лыблақәа ракәын,
Уажә ада
Аскак иҕамлацт иразны,
Ажәада,
Иуархәоит ажәада,
Ажәала иузымхәо. Мшаәены...
Избада? Изахада?
Сгылоуп схъаақәа шыәены.

Рацхъа данызбаз аены,
Лсахэы цшза шыкыруа ихиаала,
Днеиуан дласны.
Сналхыцшит. Гафала...
Итыпраа ицон са сыгэггы.
Ацэкэырцкэа еихытцуан, еихалон,
Ачнышкэа хэмаруан ирхала,
Амраггы цхон игэыкны.

Икоуп еснагъ са сгэы акны,
Уи лсахъа, уи лцэафа.
Мшаэнеипш илашоуп ла лхы-лфы.
Лыблакэа ирхылтцуеит цхаррак,
Аразра, ацкъара еихарак.
Абарт зегъ ургоит уткэаны
Апстазаара агэеисра ахьалаго.
Нас... Зегъ фыцла иалагоит.

АХАҶСАХЪА ССИРҚӘА

Избоит араҕа иссиру сахъак,
Имбго ацаҕъ шәыгәра еицшу,
Жәытә аахысгыы еицакра зқәым,
Дгыыли-жәфани рҗеицш зҗеицшу,
Ицқьоу, арфаш трысқәа иреицшу,
Зыбла гәытбаақәа гәыку,
Археи-җәфәеи зегъ ззеицшу,
Сара сзыҳәан инцәахәу.

Иабыкәу рымаза ахьтәаху,
Зыцстазаара ас имфасуа?
Ицшзоу, зыламыс хәашьым,
Ирҗырхагам аҗша иасуа.
Усгыы инькәом дара цасхәа...
Араҕа дыҕам изатцәу,
Еидгылоуп русқәа ианырҗеу,
Илаша-лашоит рхы-рҗы.

Абар, нахъхьи, ахәаґы,
Фнык гылоуп ицшзаза.
Амцхә аххәаара рґахым,
Настґа игылоу ишлаза,
Ашьха дукәа харакза.
Урт иурґоит амч-алша.
Рықәцә аґынза уанназа,
Уа узы ишатцәґеит, нас иша.

Иґыжуа инеиуеит ауардын,
Амарда иаґала.
Идыруп, хәара аґахым,
Шьґа ишажәыз аамґала.
Зных инеиуеит ахәыстала,
Иара ацәаґа еиқәырханы,
Ацәқәа ирыма еиханы,
Ахәтцахәагақәа рхханы.

Ашґа дықәуп ан ахцәышла,
Лхьаа лгәатцәґ итцәахуа.
Уи дызбо азәґы ихәарым,
"ґаи, дышцәфеи аґәырґа!.."
Уажәшьґоуп са сґәы аназґа,

Ацсуа ицэаа, ихыцша, -
Дылагылазаргы ашыа,
Уи анирцшуам иказшыа.

Артқәа ус иапуп хәа ишыа, -
Ацсуа дтәуом азә иґы,
Игәакра еитеихәом ианакәым.
Асас днеир иара иґы,
Дипылоит ихтны ихы-иґы.
Избанзар ацсуа дхаракуп,
Иламыс дышьтых дакуп,
Жәәанаґ иетәахә аркуп.

Ғаи, дзеипшроу жәбанда,
Атґеи лаша, атґеи.
Амцхә дыхташәкцәаргы стахым...
Унаскьеишь, мшәа, унаскьеи,
Ишыаґа шеихиго сшәырбеи!
Иа, Анцәа ду, сыбжы урґа,
Машәыр иқәымкәа изырґа,
Иани иаби рґәы еизырґа!

Избоит арака иссиру сахьяк,
Имбго ацакь шәыгәра еипшу,

Жэытэ аахысгы еицакра зқэым,
Дгыли-жэфани рцеицш зцеицшу,
Ицқьоу, арфаш трысқәа иреицшу,
Зыбла гэытбаақәа гэыку,
Археи-фафееи зегь ззеицшу,
Сара сзықәан инцәахәу.

АШЫҚӘС ҒЫЦ

Ашәымтақ ауп ибжысыз,
Шықәсык нтыкәкәеит.
Иннажыыз еидарак
Хатцоуп, -
Еилазгаз рхәаа
Пхызи лабәбеи.
Ахәаа иазмырхәазгы -
Дхатцоуп.

Ашықәс ғыц,
Ауаатәыџса рышьтра еитцытырц,
Азқышықәсақәа рхәаа иатцақь
Игәынқыеит.
Ғаанбзиала! -
Ажәларқәа мызырц,
Аныхәәға шытыхны,
Атцәцақәа ркуеит.

Ныхэоуп. Ацстазаара мѳасуеит.
Зны тынчроуп,
Зных итагэ-тасуеит,
Цстазаарак ныхуа...
Ашықэс ғыцаз аамта еитасуеит,
Ғыцла, –
Ацстазаара еснагь
Икаларц ныхэан.

АДГЫЛ АТЦАС

Амшын цэқэырца еисо ацсыз еипш,
Ацстазаара ҳаисоит ҳаипхарс,
Иацы еипш, иахьагы.
Мачк ауп иахзаанхаз, нас
Адгьыл ааныжьны,
Ҳхалоит ға дгьылк ахь,
Ҳгэы иалан ҳазхьымзас.
Нас иатцои мазас...

Ацстазаара ацсасз,
Иахцэызыз ҳахдырра
Ҳамч канацсеит.
Ихьаау – аамта ицазоуп.
Ижэдыруаз,
Амшқэа хынхэуеит...
Адгьыл хэынгахтэит,
Ҳазымычхартэ уаха.

Ҳакнаҳауп, ҳакнаҳа,
Ҳгьежьеует адырдхеипш,
Аамта ҳапысны ҳдарцаз.
Ишәтуам ашәтқәагь иацы еипш.
Уцеипш лаша убарцаз,
Ҳазшаз иахь ипштәуп,
Даҳзықаларц
Ҳазегь лыцхала.

Адгьыл хьчахарцаз,
Иқалароуп аразра аҳас.
Еитаҳатәуп атцла
Ихшьаау ацынхәрас.
Хыншьаларак ҳмоузеитеи уаҳа?!
Ижәдыруз, адгьылгьы
Ишамоу атцас–
Аерыцқара, иатцамларц гәнаҳа.

АИБАШЬРА

Аибашьра. Аибашьра.

Ашьа. Ашьра.

Амаалыкъ, ацшқа,

Ахәса, ахәычқәа...

Ицәгьоуп еидкылан

Арт ажәақәа рхәара.

Иабақоу, ибжьазит цьоукы рхәычра,

Абцьар аанкыла ицеит еибашьра.

Избанзар атынчра хьчатәын,

Ацсадгьыл дахымларц атәым.

Акырза иуадафуп зегь шықаз ахәара,

Иқацшьуп ақьаадгьы, иқацшьуп ацәахәа.

Нарцәи аарцәи рхәаа еилаган,

Афыцьарагь иақәымшәаз аван аган.

Избеит сыблала
Аибашьра ацәахәа.
Срылан убраҕа
Саазрылымтџуа ацсәә.

Анышә иамардон хатцала итаһаз,
Аха иҕамзи ибжьаззаз,
Зхабар хәа ҕамлаз.
Срылоуп иахьанзагь, срылоуп ацсәә.
Избозар хәа сашьтоуп
Агәаҕцәа рбафча.

Аибашьра. Аибашьра.
Ашьа. Ашьра.
Амаалықь, ацшқа,
Ахәса, ахәыцқәа...
Ицәгьоуп еидкылан
Арт ажәақәа рхәара.

АУАФДУ

Гэык-цсык ала ацшәа раххәоит,
Хыуааи цсыуааи зегь еицшны.
Азә дхахгаларц ашәа изаххәоит,
Ажәа ссирқәа еиҕартәны.

Кәардә еицакыак инықәкыакыз,
Дналарсазшәа ус даанхоит.
Ауафдура уи дшазгагаз,
Ихымфадгашыалагы иубоит.

Ажәа кәышқәа ирыпхуеит дасны,
Ихгы дфахазеит тцәфонтцәы.
Имоу дарбан иара бҕасгы,
Дахакыакыартә уигь атцәы?!

Абас дшааиуаз иеыркьякья,
Хыхь деицгэартарц иҗахны,
Кэардэк сызхом ихэеит, апагья,
Маза-аргама, нас иаахтны.

Уи дыжэдыруеит ихыз сымхэарггы,
Папка дукггы икуп иртэны.
Иапхья ихырхэоит атцмыхэҳэарггы,
Уаф дук иакэтцэкьюшэа цаны.

Иртеит кэардэкэакггы аамтала,
Еидибалоит цья баны.
Шьҗа дубашам аламала,
Дыкоуп хшыла дкэабаны.

Ашыжь дыкан азлагарае,
Шыбжьон фермак ныкэигон.
Ашыбжьышьтахь ахадарае,
Дтэаны қаадқэак еилиргон.

Ахэылбыҗеҗа дцон ацсшьара,
Аха псшьарамызт иа изы.
Аены изалгаз амш лашара,
Ифыр акэын днатэаны.

Иаашар, амчыбжь нтэон, хэашан,
Даеацъарагь дматцзуфын.
Дкъа дазхэыцны уа дхэацэашан,
Мачгы еизигама ахэатэы?

Хай, уафду мыждак хидхалеит,
Уи дзакэытцэкьюу хэам, ифым.
Зегы ишырбоз дхалеит, дхалеит...
Аха далкьеит, далкья, цыым.

Ажэа кэыш сызрыцхуам сасны,
Уара иукэнагоу, суаф ду.
Атцэгы ухысшыуам са сузцасны,
Зегь ибартоуп Анцэа ду.

ДОУСЫ ДЗЫЦСОУ, ДОУСЫ ДЗЫЦСУ...
Асатиратә җаахаақаа

Иҗалозеи ауафы дцәыцәыр?
Ицәызуеит аламыс, ауафара,
Ус дышнеиуа наҗ "дцәыцәыр",
Зынза еицакуеит ихафара.

Их хабжь хәыч шпеибои амдыр?
Уи аҗакс абасгыы сҗәоит:
Еиҗа еиҗуп җаа шәеибамбар,
"Уи их ду беиа ибоит".

Адсшәахәарагь иатәеишьом,
Җышәра хәычык зҗаз.

Мап, саргъ схы сызиатэашьом,
Зыламыз зыцэцаз.

Дгылан дцэажэон "аполитик":
Ареформа, ареформа, ареформа!..
Уи закэу, ихэеит нас акритик, -
Жэлар ржэага аформа.

Тэа збаз тэа ихэхэеит хэа еизихэхэон амал,
Дахатэан уи иеырбаба, деицшзан
зынза акэарт.
Дхало, дхало, дхало, нас хлантцы дынталт...
Дукгы иғәиғанзамкэа итцымкэеи икэардэ.

Дықәгылан есуаха телехэапшрала,
Жэлар ахшыф диртэон, деицрала.
Арахь уихэапшыр, ихата
Иакэзаап ағычцэа рхада!

Анхафы джэатэым нас "цсызла",
Апарагы итатэым, идыр.

Иулшозар, нас уицхраа,
Ит алшара, ит атцэгэыр!

Уаламцэажэан, дад, Ацсуара,
Уи азы иумазам азин!
Избан акэзар "тэым закэанла",
Уи апыруххэеит, цыым.

Амаҗ еипш иуҗытцуеит ашхам,
Адэы икэырттоуп ужэзы.
Цшыаала, уеаанкыл, ушиашам
Ухала идырны ухазы.

Амилициа рформа ишэйтдан иеырцагы,
Чын хэычыкгы аниоу хуаф ду...
Са соуп ихэеит, суа гэакыа,
Сизымдырзаап, дахьангылаз амфаду!

Анхафы ииршэон даанкыланы "аштраф",
Цэгыа дазказан "апротоколгы" афра.
Егырт ырыхэодаз, еилазгодаз ркыаф!..
Икалар алшон рнапэфы ицсра.

Акрыздыруа еснагъ даамсташәоуп,
Зегъы ирнаалоит ибызшәа.
Амдыр цагъа иихәо цсажәоуп,
Иа ихы ибозаргъ уамашәа.

Арахә аңыка дурбар иуқәатцуам,
Иәуа иушьтамлои дара.
Апара агъама збазгъы хьатцуам,
Бзантцгъы ирықәлом аацсара.

Дзықәтәаз амашына гба дук иацсамзи,
Ауардынгы имамызт, аха уи иацсамзи.
Ихәда иахажъыз ахы былдыз жәбанда,
Зегъы изырымхәоз: "Ҳаи сикәыхшанда!.."

Алхрақәа ирызку ариторика аҕынтә

– Сара салышәхыр шәсыркьаҭоит, -
Ажәлар дрылан ҳкандидат.
– Уи даналышәх ҳамцахә кьаҭоит,
Са соуп иалхтәу, аа, сгәаҭ!

АХҚӘА

Апшыатыц	3
Абзиабара ашытақәа	5
Агәтыха.....	7
Ауафцсы	8
Апхәызбеи ашәтқәеи.....	9
Ақандараа шәахь.....	10
Ачараф	12
Ауафы	14
Сара	15
Афыстаа.....	17
Агәы	18
Сымаза.....	19
"Ажәа мыцхәы ауафы дашьуеит".....	20
Агәала.....	21
Адоуха.....	22
Аиаша.....	23

"Ижәдыруан бзиа сшышәзыҕаз..."	24
Икан ауаа	25
Абжыаҕаза.....	27
Апсны атҕеи уахь	29
Апсҕа.....	30
Быскәатцуахак.....	31
Атҕх аблақәа	32
Ауафытәыфса иахья	33
"Уахак итынчым ацәкәырца".....	34
"Ҙаҕоуп иахьанзагы..."	35
"Атҕла абҕыцқәа ҕышәшәоит".....	36
Апсҕазаара ахьалаго.....	37
Ахаҕсахья ссирқәа.....	39
Ашықәс ҕыц.....	42
Адгьыл атҕас.....	43
Аибашьра	45
Ауафду	47
Доусы дзыпсосу, доусы дзыпсу.....	49
"Иҕалозеи ауафы дцәыцәыр"	49
"Их хабжь хәыч шҕеибои..."	50
"Апсшәахәарагы иатәеишьом"	51
"Дгылан дцәажәон "аполитик".....	52
"Тәа збаз тәа ихәхәеит..."	53
"Дықәгылан есуаха телехәапшрала"	54
"Анхафы джыатәым..."	55

"Уаламцэажэан, дад, Ацсуара".....	56
"Амаҗ еипш иуҗытцуеит ашхам".....	57
"Амилиция рформа ишэйтцан".....	58
"Анхафы ииршэон..."	59
"Акрыздыруа еснагь даамсташэоуп".....	60
"Арахэ ацьыка дурбар..."	61
"Дзықэтэаз амашына..."	62
"Сара салышэхыр..."	63
"Ацсуаа цома?..".....	64
"Данцэажэо дацсышэоуп..."	65

Алхас Анатоли-ипа Чхамалиа

АҘСНЫ АҘЕИ УАХЬ

Ажәинраалақәа

Алхас Анатольевич Чхамалиа

СЫНУ АБХАЗИИ

Стихотворения

На абхазском языке

Аредактор *Ць. Ебжноу*
Акорректор *Н. Шьаматҕаа*
Асахьаҕыхы *Р. Габлиа*
Компиутерла еикәлыршәеит *А. Аңынцал*